

Sinagoga din Cetate

1863-1865 - Anii de construcție

De Getta Neumann

Comunitatea Evreilor a încredințat arhitectului austriac Carl Schumann (1827-1998) realizarea construirii unei sinagogi asemănătoare cu mult admirata *Sinagoga din strada Dohány* din Budapesta, opera arhitectului Ludwig Förster, mentorul și fostul patron al lui Schumann.

La jumătatea secolului al XVIII-lea, comunitatea evreilor era în plin avânt economic și cultural, iar sinagogile din *Judenhof* nu mai satisfăceau nevoile enoriașilor. La inițiativa prim-rabinului **Mór Hirschfeld** (1820-1913) s-a făcut apel la generozitatea membrilor comunității care au răspuns cu entuziasm. S-au cumpărat două parcele în apropierea *Judenhof*-ului care era în perimetrul mărginit de străzile Mărășești, Gheorghe Lazăr, Ungureanu și Eugeniu de Savoya. Lucrările de construcție au fost coordonate de un comitet de organizare sub conducerea lui **Marcus Grünbaum** care a desfășurat o activitate febrilă. Un rol deosebit a jucat tânărul plin de zel și înflăcărare **Ignátz S. Eisenstädter** în funcția de casier, iar ulterior, de președinte al Comunității, ca succesor al lui **Samuel Scharmann**.

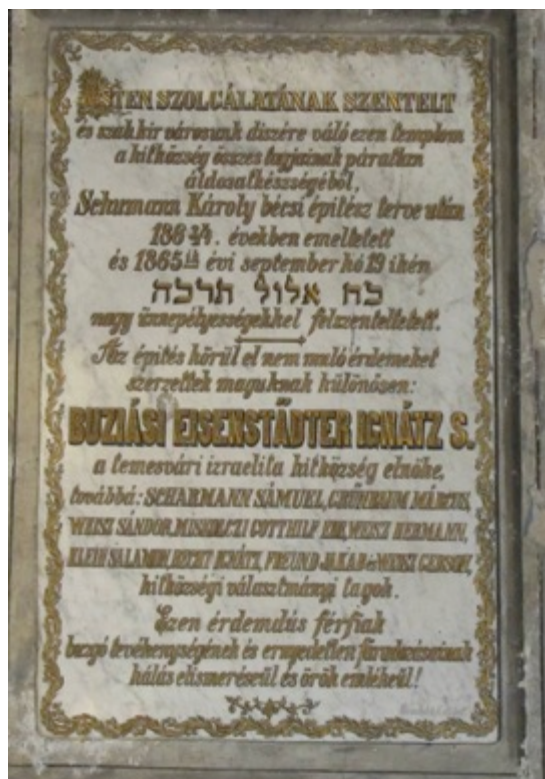

Foto: Costică Liciu

Pe placa de marmură (v. fotografia de mai sus) în interiorul Sinagogii din Cetate citim o inscripție în limba maghiară, pe care o reproducem în traducere română:

Dedicat slujbei lui Dumnezeu și spre podoaba orașului nostru liber crăiesc, mulțumită spiritului de sacrificiu fără pereche al tuturor membrilor comunității, acest templu, după planul arhitectului vienez Schumann Károly, a fost ridicat în anii 1863-1864 și sfințit la 19 septembrie 1865 cu mare serbare.

În privința construcției au dobândit merite de neuitat, în special:

BUZIÁSI EISENSTÄDTER IGNÁTZ S.

președintele comunității israelite timișorene. De asemenea:

SCHARMANN SÁMUEL, GRÜNBAUM MÁRCUS, WEISZ SÁNDOR, MISKOLCZI GOTTHILF EDE, WEISZ HERMANN, KLEIN SALAMON, RECHT IGNÁTZ, FREUND JAKAB și WEISZ GERSON,

membrii aleși ai comunității.

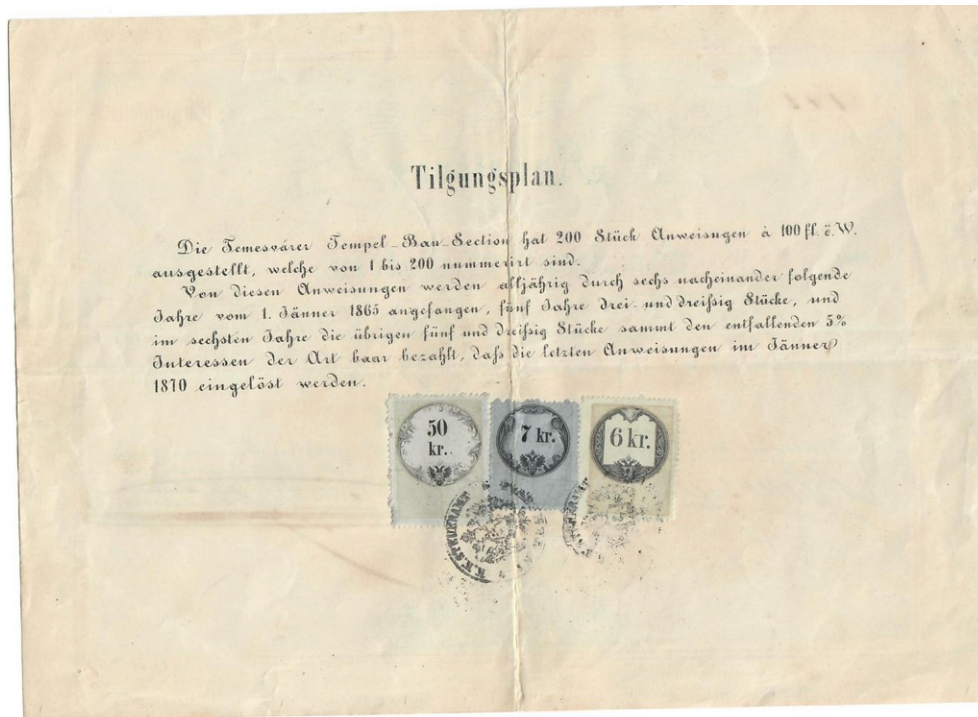
În amintire veșnică și semn de recunoștință pentru acești bărbați meritoși și pentru strădaniile lor infatigabile.

Semnăturile celor trei personalități care au fost făurarii principali ai proiectului construcției se află pe documentul din arhiva familiei Ezri, Israel, care atestază împrumutul și condițiile rambursării sumei de 100 de guldeni în scopul finanțării construcției. Este un document original din 1863, păstrat de familia pe linia maternă, Vásárhelyi, a lui **Elisheva Ezri**, născută Feldmann Vásárhelyi.

Atât placa, cât și documentul sunt mărturii ale unor vremuri, în care, numeroasă, prosperă și influentă, comunitatea dispunea de resurse financiare și umane, pentru a întreține o viață religioasă și pentru a crea splendide valori arhitecturale.

Verso

Transcrierea textului în germană:

Anweisung

über ein Hundert Gulden österr.W.

welche dem Ueberbringer sammt 5% Interessen vom 1. Jänner 1864 an gerechnet, laut dem rückseitigen Tilgungsplan bezahlt werden.

Temesvár, den 1. Juli 1863.

Der Präses der Bau Sektion: M. Grünbaum

Der Bau-Sektions-Cassierer: Ig. S. Eisenstädter

Der Vorstand der Temesvarer israelitischen Cultus- Gemeinde: Samuel Scharmann

Rückseite

Tilgungsplan

Die Temesvárer Tempel-Bau-Sektion hat 200 Stück Anweisungen à 100 fl. ö. W. ausgestellt, welche von 1 bis 200 nummeriert sind.

Von diesen Anweisungen werden alljährig durch sechs nacheinander folgende Jahre vom 1. Jänner 1865 angefangen, fünf Jahre drei und dreissig Stücke, und im sechsten Jahre die übrigen fünf und dreissig Stücke sammt den entfallenden 5% Interessen der Art baar bezahlt, dass die letzten Anweisungen im Jänner 1870 eingelöst werden.